

**Program prac konserwatorskich dla Sali Pożegnań
w Domu Przedpogrzebowym usytuowanym
na terenie cmentarza Rakowickiego
w Krakowie**

Opr. Anna Janicka - Fecko

Kraków 2022

1.0. KARTA IDENTYFIKACYJNA ZABYTKU

1.1. DANE OBIEKTU

Rodzaj obiektu: Sala Pożegnań znajduje się na parterze budynku Domu Przedpogrzebowego przy ul. Rakowickiej w Krakowie na terenie cmentarza Rakowickiego, objętego ochroną konserwatorską i wpisanego do rejestru zabytków pod numerem A-584.

- adres: ul. Rakowicka 26, 31-510 Kraków

- wpis do rejestru zabytków: cmentarz Rakowicki w Krakowie został w całości wpisany do rejestru zabytków w dniu 7 czerwca 1976 r. pod numerem A-584.

Temat: Przedmiotem opracowania są prace konserwatorskie w Sali Pożegnań w Domu Przedpogrzebowym. Dom Przedpogrzebowy usytuowany jest we wschodniej, zabytkowej części cmentarza. Wystrój elewacji frontowej nawiązuje do stylu klasycystycznego.

1.2 AUTOR I WARSZTAT: Salomon Saar

1.3 DATOWANIE: 1877 rok

1.3 LOKALIZACJA: - adres: ul. Rakowicka 26, 31-510 Kraków

1.4 TECHNIKA: ściany murowane z cegły ceramicznej pełnej na zaprawie wapiennej, ściany tynkowane, malowane, stolarka drzwiowa i okienna drewniana.

2.0. ZAGADNIENIA HISTORYCZNE

Dom Przedpogrzebowy wzniesiony został pod koniec XIX wieku, w 1877 roku i pełnił funkcję kostnicy. Zastąpił wzniesiony w początkach XIX wieku niewielki budynek pełniący jednocześnie funkcje biura zarządcy cmentarza, jego mieszkania oraz kostnicy. W roku 1998 przeprowadzony został kapitalny remont budynku. Pomieszczenie sali pożegnań znajduje się na parterze budynku Domu Przedpogrzebowego na terenie cmentarza Rakowickiego w Krakowie przy ul. Rakowickiej, objętego ochroną konserwatorską i wpisanego do rejestru zabytków pod numerem A-584.

3.0. OPIS:

Pomieszczenie Sali Pożegnań – na planie prostokąta. Ściany i sufit w pomieszczeniu tynkowane i malowane kryjąco na biało. Sufit częściowo z otwartą więźbą z drewnianym belkowaniem. Pomieszczenie doświetlają okna umieszczone nad belkowaniem oraz witraż w półkolu nad głównym wejściem. Drugi witraż osadzony jest na ścianie od strony wschodniej - imitując okno, faktycznie jest podświetlany sztucznym oświetleniem (oba witraże współczesne, abstrakcyjne, złożone z geometrycznych różnokolorowych szkielek). W pomieszczeniu znajdują się trzy pary drzwi umieszczone w ścianie wschodniej, zachodniej i południowej bejcowane i lakierowane. Drzwi główne wejściowe (od strony zachodniej) drewniane masywne płycinowo ramowe, bejcowane i lakierowane. Drzwi boczne przeszklone oraz płycinowe, bejcowane i lakierowane. Posadzka wykonana została z marmurowych płyt. Przy wschodniej ścianie znajduje się podwyższenie z marmurowymi stopniami. Ściany obiega boazeria. We wnętrzu pomieszczenia znajdują się również mosiężne kinkiety i żyrandol oraz drewniane krzesła.

4.0. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Ściany z niewielkimi spękaniami i ubytkami w warstwie malarskiej. Drewniana stolarka oraz boazeria posiada niewielkie spękania, blaszkowate odspojenia farby i rozwarstwienia. Zniszczenia drzwi, boazerii występują zwłaszcza w dolnej partii obramień drzwi czy listew cokołowych. W złym stanie pozostaje także warstwa malarska z licznymi spękaniami i złuszczeniami farby w obudowie kaloryferów. Na poziomych i wypukłych elementach widoczne są zabrudzenia. Pojawiają się zniszczenia mechaniczne powstałe w trakcie użytkowania, takie jak: przetarcia warstwy wykończeniowej, zarysowania czy wgniecenia na krawędziach form profilowań.

Ze względu na eksploatację powierzchnia posadzki posiada liczne zatarcia i zarysowania. Marmurowe płyty pokryte są zdegradowanymi warstwami pasty pielęgnacyjnej, które w ramach działań profilaktycznych były наносzone okresowo na powierzchnię posadzki. Powłoka pielęgnacyjna ze względu na bardzo duży stopień eksploatacji wnętrza ulegała ciągłemu brudzeniu i wycieraniu. Zabrudzenia widoczne są zwłaszcza w zagłębieniach pęknięć, rys, niewielkich ubytków. Szczeliny między płytami marmuru są wypełnione fugami, które miejscami uległy wykruszeniu. Niewielka część płyt posiada pęknięcia strukturalne. Niektóre płyty posiadają ubytki krawędzi (zwłaszcza na stopniach podwyższenia), także wykruszenia.

Elementy mosiężne są pokryte warstwą kurzu i tłustego brudu. Tłuste zabrudzenia kumulują się w zagłębieniach form czy otworach ażuru. Powierzchnia mosiądzu jest matowa - zaśniedzenie. Elementy narażone na uszkodzenia mechaniczne, zadrapania i wgniecenia.

5.0. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Ściany i sufit zostaną pomalowane odwracalną farbą wapienną paroprzepuszczalną krzemianową. Oryginalną stolarkę drzwiową oraz boazerie i krzesła proponuje się poddać pełnej konserwacji z uwzględnieniem usunięcia nawarstwień metodą chemiczną przy zastosowaniu past lub metodą termiczną przy użyciu dmuchaw elektrycznych, wstawić fleki w miejscach ubytków, uzupełnić ubytki kitem drewnopochodnym np. gotową dwuskładnikową masą a powierzchnie drewna pokryć bejcą oraz lakierem. Dobór technologii po rozpoczęciu prac.

Prace związane z konserwacją posadzki będą polegały głównie na odtworzeniu właściwości estetycznych oraz eliminacji czynników niszczących i zabezpieczeniu przed narażeniem na procesy destrukcyjne w przyszłości. Aby osiągnąć powyższe wytyczne niezbędne jest usunięcie pozostałości dotychczasowej powłoki ochronnej, oczyszczenie kamienia. Ze względu na eksploatację pomieszczenia konieczne będzie prowadzenie ciągłej profilaktyki polegającej na regularnym utrzymaniu czystości marmuru oraz okresowym nanoszeniu środków pielęgnacyjnych (pasty woskowe), które pełnią rolę zabezpieczającą i utrzymują odpowiednie właściwości optyczne kamienia. W trakcie realizacji ważny jest dobór i wykorzystanie z odpowiednich technik i metod konserwatorskich oraz zastosowanie właściwych materiałów, które zapewnią długotrwałość wykonanych prac. Podczas prac związanych z obróbką mechaniczną konieczne jest stosowanie metod ograniczających emisję pyłu.

Przy elementach mosiężnych przewiduje się przeprowadzenie konserwacji technicznej i estetycznej, polegającej na przywróceniu oryginalnego wyglądu dla wszystkich elementów mosiężnych. Stan techniczny wydaje się być w miarę dobry. Elementy te głównie wymagają oczyszczenia - usunięcia produktów korozji powodującej zmatowienie powierzchni, czyli wypolerowania mosiądzu i zabezpieczenia przed oksydacją. Elementy mogą wymagać wymiany wadliwych śrub lub innych części.

6.0. POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

6.1. ŚCIANY I SUFIT:

1. Oczyszczenie warstw malarskich z powierzchniowego brudu.
2. Uzupełnienie lokalnych ubytków tynku w miejsc mechanicznych uszkodzeń, ubić i zarysowań. Uzupełnienia powinny być wapienno-piaskowe, o odpowiednim uziarnieniu. Dobór technologii po rozpoczęciu prac.
3. Powierzchnie ścian przemaalować warstwą odwracalnej farby wapiennej paroprzepuszczalnej krzemianowej.

6.2. BOAZERIA, KRZESŁA, DRZWI, WIĘZARY BELKI STROPU:

1. Oczyszczenie powierzchni drewna z kurzu.
2. Usunięcie wszystkich nawarstwień ze stolarki metodą chemiczną przy zastosowaniu past lub metodą termiczną przy użyciu dmuchaw elektrycznych. Dobór technologii po rozpoczęciu prac.
3. Wstawienie fleków w miejscach pęknięć i ubytków.
4. Uzupełnienie ubytków kitem drewnopochodnym np. gotową dwuskładnikową masą.
5. Pokrycie powierzchni drewna bejcą oraz lakierem o satynowym połysku.
6. Przegląd oraz konserwacja elementów ślusarki.
7. Przeprowadzenie impregnacji strukturalnej stolarki, impregnatami żywicznymi.

6.3. POSADZKA:

1. Mechaniczne szlifowanie posadzki (przed szlifowaniem zabezpieczyć cokół boazerii).
2. Uzupełnienie ubytków i wypełnienie kamienia dwuskładnikowym kitem poliestrowym przeznaczonym do konserwacji marmurów w odpowiedniej wersji barwnej np. firmy Akemi w odpowiednio dobranym kolorze.
3. Opracowanie powierzchniowe kitów poprzez szlifowanie papierami ściernymi różnej gradacji.
4. Podklejenie pęknięć płyt posadzki żywicą.
5. Wykonanie prób na szlifowanie na płytach kamieniami polerskimi.
6. Szlifowanie na mokro/sucho do efektu połysku satynowego.
7. Uzupełnienie wykruszonego spoinowania.

8. Impregnacja hydrofobizująca.
9. Nałożenie na posadzkę warstwy ochronnej z impregnatu, zastosowaniem gotowych preparatów dostępnych w handlu przeznaczonych do marmurów.

6.4. ŻYRANDOL, KINKIETY, WSPORNIK POD TRUMNĘ:

1. Demontaż i czyszczenie wstępne i przewiezienie do pracowni lub konserwacja in situ.
2. Usunięcie zabrudzeń i produktów korozji z powierzchni mosiężnej pastami do czyszczenia metali szlachetnych.
3. Wykonanie napraw i uzupełnienie brakujących fragmentów.
4. Polerowanie powierzchni metalu specjalnymi tarczami.
5. Odtłuszczenie i zabezpieczenie metalowej powierzchni.
6. Prace naprawcze przy elementach elektrycznych w lampach.
7. Oczyszczenie pozostałych elementów np. oprawek.
8. Zamontowanie ponownie w pierwotnych miejscach.
9. Zastosowanie bezbarwnego lakieru antykorozyjnego do miedzi.

6.5. WITRAŻE:

1. Usunięcie zabrudzeń konserwowanych witraży przez umycie detergentami i wodą.
2. Sprawdzenie mocowań i w razie potrzeby właściwe zamocowanie elementów witraża.
3. Metalową ramę okienną należy poddać zabiegom renowacyjnym: zabezpieczyć antykorozyjnie oraz pomalować.